

РЕКОМЕНДАЦІЇ

слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань
молоді і спорту на тему:

«Шляхи вдосконалення розвитку дитячого спорту та дитячо-юнацького спорту на підставі підсумків моніторингу практики застосування та ефективності положень статей 9 та 10 Закону України «Про фізичну культуру і спорт»

м. Київ

16 жовтня 2025 року

Учасники слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань молоді і спорту на тему: «Шляхи вдосконалення розвитку дитячого спорту та дитячо-юнацького спорту на підставі підсумків моніторингу практики застосування та ефективності положень статей 9 та 10 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», що відбулися 16 жовтня 2025 року, зазначають що дитячий спорт та дитячо-юнацький спорт є одними з найважливіших напрямів спорту, оскільки вони не лише готують майбутню спортивну еліту України – олімпійських та паралімпійських чемпіонів, переможців Всесвітніх ігор, чемпіонів світу та Європи, але й виховують мільйони здорових, фізично розвинутих та підготовлених до життєвих випробувань громадян України.

Статтями 9 та 10 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» врегульовано діяльність відповідно спортивних клубів та дитячо-юнацьких спортивних шкіл. При цьому діяльність дитячо-юнацьких спортивних шкіл врегульовано також на підзаконному рівні, зокрема, постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 993 затверджено Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу, ухвалено низку інших Постанов Кабінету Міністрів України, наказів Державного комітету фізичної культури і спорту України та Міністерства молоді та спорту України. Проте регулювання діяльності спортивних клубів на рівні підзаконних нормативно-правових актів відсутнє.

Станом на 1 січня 2025 року в Україні працює 1097 дитячо-юнацьких спортивних шкіл та спортивних дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, в яких навчаються 342 065 вихованців.

В Україні активно розвивається клубна система. У рамках реформування сфери фізичної культури і спорту запущений експериментальний проект із впровадження клубної системи спорту.

Сторонами експерименту є Міністерство молоді та спорту України, обласна державна адміністрація, територіальна громада, спортивний клуб у

формі громадської організації, що надає фізкультурно-оздоровчі та/або спортивні послуги.

Експеримент передбачає залучення місцевих спортивних клубів у статусі громадських організації до фізкультурно-оздоровчої та/або спортивної діяльності та надання їм фінансової підтримки.

Також важливим кроком для розвитку клубної системи спорту є співпраця Міністерства молоді та спорту України, державної установи «Агенція масового спорту України» та громадської спілки «Асоціація Мультиспорт» у напрямі створення та розвитку мультиспортивних клубів «акТИвні», де діти зможуть спробувати флорбол, панна-футбол, регбі-5, доджбол та інші види спорту. Кожен клуб отримує необхідний інвентар абсолютно безкоштовно, а інструктори проходять навчання для підвищення своєї кваліфікації. На сьогодні вже функціонують понад 130 мультиспортивних клубів «акТИвні».

Учасники слухань наголошують на важливості проведення моніторингу практики застосування та ефективності положень статей 9 та 10 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», в якому взяли участь більше 15 тисяч осіб, у тому числі 11 210 батьків, діти яких займаються у спортивних клубах та/або дитячо-юнацьких спортивних школах, 3 046 спортивних тренерів та викладачів, 455 представників місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, 70 представників фізкультурно-спортивних товариств, 224 представника спортивних федерацій, 258 науковців сфери фізичної культури та спорту.

Учасники слухань зазначають, що результати моніторингу засвідчили високу оцінки роботи тренерів (викладачів) та якості тренувального процесу з боку батьків вихованців дитячо-юнацьких спортивних шкіл та спортивних клубів.

90 відсотків батьків повністю задоволені рівнем підготовленості та ефективністю роботи тренера (тренерів); 65 відсотків батьків відзначають відмінну якість тренувань своєї дитини, зазначивши високий рівень організації, наявність індивідуального підходу та ефективність занять. Ще 28 відсотків опитаних обрали варіант «добре», вказуючи на загалом позитивну оцінку організації та результативності тренувань, хоча й визнаючи наявність дрібних недоліків.

Це говорить про те, що незважаючи на недостатність фінансування сфери фізичної культури і спорту та сучасної спортивної інфраструктури, особливо під час повномасштабного вторгнення російської федерації, дитячий спорт та дитячо-юнацький спорт в Україні мають великий потенціал для свого розвитку.

Водночас усі шість категорій респондентів переважно оцінюють ефективність реалізації положень чинного законодавства щодо розвитку спортивних клубів та дитячо-юнацьких спортивних шкіл як часткову. Це свідчить про наявність прогалин, недосконалість або неефективність механізмів реалізації правових норм на практиці. Спортивні клуби та дитячо-

юнацькі спортивні школи мають великий потенціал для розвитку, але ефективна реалізація цього потенціалу ускладнена системними проблемами.

Всі категорії респондентів відзначають системне недофінансування сфери фізичної культури і спорту, зокрема дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спортивних клубів, заходів з масового спорту та утримання інфраструктури, та підкреслюють, що рівень забезпечення сфери не дозволяє реалізувати навіть базові завдання галузі, не кажучи вже про її стратегічний розвиток. Водночас це недофінансування є нерівномірним – особливо вразливими залишаються сільські території, малі громади та окремі території, які наближені або знаходяться безпосередньо у зоні бойових дій.

Батьки у своїх відповідях акцентують увагу на власному фінансовому навантаженні, підкреслюючи, що значна частина витрат на заняття спортом, інвентар, участь у змаганнях, транспорт та страхування лягає саме на них.

Представники органів влади підтверджують наявність структурних проблем, зокрема відсутність у багатьох громадах спеціалізованих підрозділів з питань фізичної культури і спорту, а також дефіцит управлінських та фінансових ресурсів. Вони демонструють певний розрив між формальними вимогами законодавства та наявними інституційними можливостями реалізації політики на місцях. Оцінюючи положення Закону як такі, що потребують оновлення, респонденти з цієї групи також вказують на брак міжвідомчої координації, складність процедур отримання фінансування та відсутність державного партнерства у вирішенні інфраструктурних проблем.

Іншим наскрізним викликом, що відзначається в усіх групах респондентів, є невідповідність матеріально-технічної бази сучасним потребам, особливо у невеликих громадах. Відсутність системної державної підтримки модернізації спортивної інфраструктури на місцях призводить до зменшення кількості якісних і доступних фізкультурно-спортивних послуг, погіршення охоплення дітей і молоді, зниження рівня рухової активності населення загалом.

В свою чергу, фахівці сфери фізичної культури і спорту (тренери, викладачі) виявляють більшу поінформованість про зміст положень Закону та висловлюють занепокоєння з приводу низьких заробітних плат та відсутності системного підвищення кваліфікації. Водночас ця категорія найчіткіше артикулює потребу в реформах дитячо-юнацьких спортивних шкіл.

Переважна більшість респондентів з усіх категорій вважають, що пріоритетного розвитку потребують як дитячо-юнацькі спортивні школи, так і спортивні клуби. Це свідчить про розуміння взаємодоповнюючого характеру цих закладів та необхідності комплексного підходу до розвитку спортивної інфраструктури.

У підсумку, аналіз відповідей шести респондентських груп демонструє високий рівень консолідації щодо ключових системних проблем, таких як хронічне недофінансування, спортивна інфраструктура, що не відповідає сучасним вимогам, відсутність кадрової політики, обмежений доступ до

занять спортом, формалізм нормативної бази та розмитість функціонального поділу між суб'єктами сфери фізичної культури і спорту.

Учасники слухань підтримують пропозиції, висловлені респондентами моніторингу, направлені на посилення ефективності реалізації окремих положень Закону України «Про фізичну культуру і спорт», щодо:

- збільшення фінансування галузі та оптимізація фінансових механізмів;
- розробки та впровадження прозорих, сучасних та гнучких механізмів розподілу фінансових ресурсів, що враховуватимуть ефективність роботи закладів, якість надання послуг та результативність;
- залучення позабюджетних коштів: стимулювання залучення приватних інвестицій, спонсорської допомоги, розвитку державно-приватного партнерства через податкові пільги та інші механізми;
- забезпечення гідної оплати праці тренерів та інших фахівців, перегляду тарифних сіток, запровадження системи премій за високі досягнення, що дозволить утримати та залучити кваліфіковані кадри;
- зменшення адміністративного та звітного навантаження на громадські організації фізкультурно-спортивного спрямування, заклади фізичної культури і спорту та тренерів;
- створення безпечних та інклюзивних умов для занять спортом у всіх регіонах України, у тому числі у сільській місцевості, з урахуванням потреб дітей з особливими потребами та вимог безпеки в умовах воєнного стану, включаючи наявність укриттів;
- запровадження обов'язкових та системних програм підвищення кваліфікації для тренерів та фахівців, орієнтованих на сучасні методики тренувань, психологічну підготовку та застосування інноваційних технологій;
- розробки програм стимулювання та підтримки молодих фахівців для їхнього залучення до роботи у сфері фізичної культури і спорту;
- модернізації дитячо-юнацьких спортивних шкіл, із збереженням їх ролі як основних закладів для початкової підготовки спортсменів та розвитку олімпійських видів спорту та адаптацією до сучасних вимог (оновлення програм, матеріально-технічної бази);
- розвитку системної співпраці між дитячо-юнацькими спортивними школами, спортивними клубами, фізкультурно-спортивними товариствами та спортивними федераціями для забезпечення безперервної підготовки спортсменів та популяризації спорту;
- розробки та реалізації широкомасштабної програми популяризації здорового способу життя та занять фізичною культурою і спортом серед усіх верств населення, особливо серед дітей та молоді;
- забезпечення доступності фізкультурно-спортивних послуг для дітей із соціально вразливих категорій та внутрішньо переміщених осіб;

- розробки та реалізації програм швидкого відновлення зруйнованої спортивної інфраструктури;
- створення спеціальних програм підтримки для тренерів та спортсменів, які постраждали від війни, включаючи психологічну підтримку та адаптацію.

Учасники слухань вважають, що результати моніторингу, у тому числі проблеми із функціонуванням дитячо-юнацьких спортивних шкіл та спортивних клубів, визначені у ході проведення моніторингу, мають бути враховані під час реформування сфери фізичної культури і спорту.

Учасники комітетських слухань р е к о м е н д у ю т ь:

1. Верховній Раді України:

прийняти у другому читанні в цілому проект Закону про внесення змін до Закону України "Про фізичну культуру і спорт" щодо удосконалення діяльності спортивних клубів (реєстр. № 11199);

при розгляді проекту Закону про внесення змін до статті 23 Закону України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію" (реєстр. № 13634) щодо прав педагогічних працівників та здобувачів освіти, врегулювати питання надання відстрочки тренерам-викладачам шкіл вищої спортивної спрямованості, дитячо-юнацьких спортивних шкіл, центрів олімпійської підготовки, закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання;

2. Кабінету Міністрів України:

1) розглянути питання бронювання тренерам-викладачам центрів олімпійської підготовки, шкіл вищої спортивної спрямованості, дитячо-юнацьких спортивних шкіл, працівників спортивних клубів;

2) доручити Міністерству молоді та спорту України:

вжити заходів, спрямованих на:

удосконалення діяльності дитячо-юнацьких спортивних шкіл та їх адаптацію до сучасних умов;

під час розробки Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2030 року включити до її заходів питання:

популяризації здорового способу життя та занять фізичною культурою і спортом серед усіх верств населення, особливо серед дітей та молоді;

забезпечення підготовки кадрів, підвищення рівня компетенції та вдосконалення рівня кваліфікації фахівців у сфері фізичної культури і спорту; відновлення зруйнованої спортивної інфраструктури;

3) доручити Міністерству освіти і науки України сприяти запровадженню закладами вищої освіти програм підвищення кваліфікації для тренерів та інших фахівців сфери фізичної культури і спорту, орієнтованих на сучасні методики тренувань, психологічну підготовку та застосування інноваційних технологій;

3. Місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування в установленому порядку в межах своїх повноважень:

1) під час затвердження регіональних та місцевих програм розвитку фізичної культури і спорту включити до них:

розділ щодо підтримки дитячого спорту та дитячо-юнацького спорту; видатки на створення та відновлення зруйнованої (пошкодженої) спортивної інфраструктури, у тому числі для занять адаптивним спортом, та приведення до сучасних вимог існуючої спортивної інфраструктури;

2) передбачати у проектах відповідних місцевих бюджетів видатки на утримання або підтримку дитячо-юнацьких спортивних шкіл та спортивних клубів, у тому числі на організацію навчально-тренувальної роботи в розмірі не менше 20% від загального обсягу видатків, що передбачаються на забезпечення їх діяльності, та модернізацію їх матеріально-технічної бази;

3) вжити заходів щодо підтримки діяльності дитячо-юнацьких спортивних шкіл та спортивних клубів незалежно від форми власності щодо залучення дітей та молоді до дитячого спорту та дитячо-юнацького спорту, у тому числі шляхом:

надання в оренду комунального майна на пільгових умовах дитячо-юнацьким спортивним школам та спортивним клубам;

надання доступу до спортивних об'єктів (спортивні зали, басейни, площинні спортивні споруди, футбольні поля тощо) закладів освіти (повної загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти) дитячо-юнацьким спортивним школам для проведення навчально-тренувальної та спортивної роботи;

4) сприяти впровадженню клубної системи спорту шляхом надання фінансової підтримки спортивним клубам у формі громадських організацій;

5) вжити заходів щодо підтримки тренерів та спортсменів, які постраждали від війни, включаючи психологічну підтримку та адаптацію;

6) сприяти підвищенню кваліфікації для тренерів та інших фахівців сфери фізичної культури і спорту, орієнтованих на сучасні методики тренувань, психологічну підготовку та застосування інноваційних технологій;

7) забезпечити підтримку діяльності спортивно-оздоровчих таборів для оздоровлення та відпочинку дітей, які займаються спортом;

8) вирішити питання щодо оплати комунальних послуг спортивними клубами та дитячо-юнацькими спортивними школами за пільговими тарифами, встановленими для населення.